



KINCS

| KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
| ÉS A CSALÁDOKÉRT



***A nők munkaerőpiaci helyzetének
gyermekvállalással kapcsolatos kérdései és
összefüggései***

2022. szeptember

www.koppmariaintezet.hu



KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
A kutatás bemutatása	6
A minta jellemzői.....	6
Nők a munkaerőpiacon	7
Mivel lehet támogatni a dolgozó édesanyákat?	15
Családi szerepek a kisgyermek gondozása és a munkavégzés tükrében	20
Összegzés.....	23





Vezetői összefoglaló

Nők a munkaerőpiacon

- Kutatásunk során reprezentatív mintán kérdeztük meg a felnőtt lakosság véleményét a nők, elsősorban a dolgozó édesanyák helyzetéről, munkaerőpiaci megítéléséről, a munka és a család összeegyeztetésének lehetőségeiről.
- Arra a kérdésre, hogy a gyermekgondozásból a munkaerőpiacra visszatérő nőknek mi okozza a legnagyobb nehézséget, tízből heten a rendszeres gyermekfelügyelet megoldását említették, tízből hatan a beteg gyermek ápolásának nehézségét, tízből négyen a családbarát munkahelyi megoldások hiányát és általában az otthoni és a munkahelyi feladatok összeegyeztetését, tízből hárman pedig a munkahelyre való bejutást és az otthoni feladatok egyenlőtlen megosztását említették.
- A nők munkaerőpiaci helyzetével kapcsolatban a válaszadók leginkább a munkáltatók karriertervezési segítségét hiányolták, 77 százalékuk szerint a munkáltatóknak jobban kellene támogatniuk a gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőket a karriertervezésben. Ezzel elsősorban a tanulók (97 százalék), a kisgyermeket nevelők (89 százalék), a 18-29 évesek (85 százalék), valamint a három, vagy több gyermeket nevelők (84 százalék) értenek egyet.
- A megkérdezettek több mint kétharmada (69 százaléka) úgy véli, a munkáltatóknak a nők igényeit jobban figyelembe kellene venniük. Legnagyobb arányban a kisgyermekesek (85 százalék), az özvegyek (76 százalék), a nők, valamint a három vagy több gyermeket nevelők (75 százalék) értenek egyet ezzel.
- A válaszadók 68 százaléka gondolja úgy, hogy egy nőnek tartania kell attól, hogy a gyermekvállalási tervei miatt hátrány éri. Elsősorban a tanulók (80 százalék), a kisgyermekesek (76 százalék), a három vagy több gyermeket nevelők gondolják így.
- A válaszadók 67 százaléka szerint a családpolitikának elsősorban a nők igényeire kell fókuszálnia. Leginkább a kisgyermekesek (79 százalék) értenek ezzel egyet, a nők 71 százaléka, a férfiak 63 százaléka osztja ezt a nézetet.
- A válaszadók közel kétharmada, 64 százaléka szívesebben dolgozik olyan vezetővel, akinek van gyermeke, több, mint fele (58 százalék) pedig olyannal, akinek több gyermeke



is van. Főleg a nagycsaládosok, a kisgyermekesek, a nyugdíjasok (76 százalék), valamint a 18 év alatti gyermeket nevelők (74 százalék) gondolják így.

- A megkérdezettek kétharmada, 64 százaléka szerint a nőknek nehezebb összeegyeztetni a magánéletet és a munkát, mint a férfiaknak. Ezzel a nők 70 százaléka, a férfiak 57 százaléka ért egyet.
- A megkérdezettek 62 százaléka szerint a nőknek nehezebb sikeres karriert kiépíteniük, mint a férfiaknak. Ezzel a nők kétharmada (66 százalék), a férfiaknak valamivel több, mint fele (55 százalék) ért egyet. Leginkább a felsőfokú végzettségűek (69 százalék), a három vagy többgyermekesek (67 százalék), valamint a nagyárosokban élők (66 százalék) gondolják így.
- A válaszadók 60 százaléka szerint az államnak jobban kellene támogatnia a női vállalkozókat. Leginkább a kisgyermekesek (70 százalék), az özvegyek (69 százalék), valamint a nők (67 százalék) az egyetértők.
- A megkérdezettek kicsit több, mint fele szerint (52 százalék) több női vezetőre lenne szükség. A nők 57 százaléka, a férfiak 46 százaléka osztja ezt a nézetet.
- A megkérdezettek kétötöde, (43 százaléka) szerint az emberek negatívan ítélik meg a sikeres karriert befutó nőket/a női vezetőket. Ezzel a nők fele és a férfiak harmada ért egyet.
- A válaszadók 29 százaléka szívesebben dolgozik női vezetővel, mint férfival. Az alacsony végzettségűek (42 százalék), valamint a községben élő válaszadók (37 százalék) vélekednek így leginkább. A nők és a férfiak között azonos arányban vannak, akik szívesebben dolgoznak női vezetővel (29 százalék), viszont a nők között több az elutasító, a nők harmada, míg a férfiaknak csak ötöde nem szeretne semmiképpen sem női vezetővel dolgozni.
- A magyarok elsöprő többsége, 87 százaléka szerint a gyermekvállalás befolyásolja az újbóli munkába állást, ezért az anyukákat kell segíteni az elhelyezkedésben.



Mivel lehet támogatni a dolgozó édesanyákat?

- Kutatásunkban felsoroltunk több családbarát, a munka és a család összeegyeztetését szolgáló, a munkavégzéshez kapcsolódó intézkedést. Ezen intézkedésekkel a magyarok jelentős többsége egyetért (az átlagértékek 4,05 és 4,68 között mozognak egy 5-ös skálán).
- Leginkább a munkavállaló anyák igényeinek megfelelő bölcsődei hálózat fejlesztését támogatják (92 százalék), valamint, hogy szükségszerű a fejlesztés a jobb elérhetőség és minőség (90 százalék) érdekében.
- 10-ből 9 megkérdezett szerint a dolgozó anyák számára segítséget jelent a részmunkaidős foglalkoztatás (91 százalék), valamint a rugalmas munkaidő (90 százalék), a home office biztosításával pedig 10-ből 8-an értenek egyet (82 százalék).
- A válaszadók több, mint négyötöde szerint az egyedülálló anyáknak több szabadnapot kellene kapniuk (86 százalék). Fontosnak tartják, hogy a munkáltató támogassa a nők szűrővizsgálatokon való részvételét (84 százalék) is.
- Közel négyötödük (79 százalék) ért egyet azzal, hogy az anyák három gyermek után is jelentős/teljes SZJA-kedvezményt kapjanak.
- 10-ből 8-an (79 százalék) egyetértenek azzal, hogy az államnak támogatást/kedvezményt kellene nyújtania a közüzemi költségekhez az otthonról dolgozó kisgyerekes anyák számára.
- Az apaszabadság meghosszabbításával a megkérdezettek 76 százaléka ért egyet. Érdekes módon a férfiak (72 százalék) kevésbé értettek egyet az állítással, mint a nők (80 százalék).
- A megkérdezettek háromnegyede (76 százalék) támogatja, hogy a munkáltatónak képzést kellene biztosítania az anya számára a gyermekgondozási szabadság ideje alatt, és valamivel kevesebben (73 százalék) azzal, hogy térítésmentes vagy kedvezményes gyermekfelügyeletet kell biztosítani a hosszabb szünetekben.
- A válaszadók 68 százaléka egyetért azzal, hogy a munkáltatónak biztosítania kellene a kapcsolattartást az anyával a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is.



Családi szerepek a kisgyermek gondozása és a munkavégzés tükrében

- A túlnyomó többség (92 százalék) szerint fontos, hogy az édesapa minél több időt töltsön otthon a születést követő hetekben.
- Arra a kérdésre, hogy mikortól nem jelent gondot a kisgyermeknek, ha az édesanyja visszamegy dolgozni, a válaszadók többsége a 2-3 éves kort jelölte meg.
- 10-ből 8 válaszadó (81 százalék) szerint a kisgyermek megsínyli, ha az édesanya már gyermeke fél éves korában visszamegy dolgozni, háromnegyedük szerint még az egy éves kor is korai. Legtöbbször a 2 és 3 év körüli életkort tartják ideálisnak ahhoz, hogy az anya visszatérjen a munka világába. A diplomával rendelkezők támogatják a legnagyobb arányban (32%), hogy az édesanya visszatérjen a munkaerőpiacra a gyermekáldást követő 1 év után. Az alapkörű végzettségűek csupán 15%-a van ugyanezen a véleményen. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők 82%-a szerint egy kisgyermek számára nem jelent gondot, ha az édesanya visszamegy dolgozni gyermeke 3 éves kora után. Az alapkörű végzettségűeket ez a kérdés is jobban megosztotta, de a többség (58%-uk) közöttük is ezen a véleményen van.

A kutatás bemutatása

A KINCS kutatásában megvizsgáltuk az emberek véleményét a nők munkaerőpiaci helyzetével kapcsolatban. Az országos adatfelvétel telefonos kérdőíves (CATI) módszerrel, 1000 fő megkérdezésével történt. A minta reprezentatív a 18 évnél idősebb magyar lakosságra nem, életkor, településtípus, valamint iskolai végzettség szerint.¹

A minta jellemzői

A kutatás adatfelvétele 2022. augusztus 10-26. között zajlott. A 18 éves és idősebb népesség körében készült 1000 fős reprezentatív minta 47%-át tették ki a férfiak, 53%-át a nők. A válaszadók közel egyharmada (32%) 60 évnél idősebb, 18%-uk 18-29 éves, 17%-uk 30-39 év

¹ 95 %-os megbízhatósági szint és 1000 fős mintanagyság esetén a maximális mintavételi hiba 3,1%. A szignifikancia megállapításához Pearson féle khi-négyzet tesztet használtunk. A missing értékek is bekerültek az elemzésbe.



közötti, és 19%-uk pedig a 40-49 év közötti korcsoportba tartozik. Legkevesebben az 50-59 év közöttiek voltak (15%).

A válaszadók 45%-a alapfokú, 34%-a középfokú, 21%-a pedig felsőfokú végzettséggel rendelkezik. Családi állapot szerint vizsgálva 44% házasságban, 21% egyedülálló, 15% élettársi kapcsolatban él, 11% özvegy, 9% pedig elvált.

A válaszadók 18%-a Budapesten, 20%-a megyeszékhelyen vagy megyei jogú városban, 33%-a egyéb városban, 29%-a pedig községben vagy faluban él. Az adatfelvétel során a válaszadók közel háromnegyede, 72%-a mondta azt, hogy van gyermeke. 31% az egy gyermeket, 42% a két gyermeket, s további 27% a három vagy több gyermeket nevelők részaránya. A gyermekes válaszadók 39%-ának volt 18 év alatti gyermeke az adatfelvétel idején.

A mintában az egyedül élők aránya 19%. A több fős háztartásban élők 45%-a házastársával, 41%-a gyermekével/gyermekével, 15%-a élettársával, 14%-a pedig szüleivel él. Testvérével a válaszadók 5%-a, nagyszüleivel pedig 2%-a él egy háztartásban. A legtöbben kétfős háztartásban élnek (35%), őket követik a négy vagy több fős (28%), majd a háromfős (19%) háztartások.

Foglalkoztatás tekintetében azt láthatjuk, hogy a válaszadók 59%-a dolgozik, 27%-a nyugdíjas, 6%-a munkanélküli, 5% CSED-en, GYES-en, GYED-en, GYET-en van (kisgyermekesek), 3% pedig a tanulók aránya.

Az anyagi helyzetüket illetően a válaszadók 42%-a nyilatkozta azt, hogy beosztással jól kijön a jövedelméből, 33%-nak éppen elég a havi jövedelme, és 12% azok aránya, akik gondok nélkül élnek. A hónapról-hónapra anyagi gondokkal küzdők aránya 10%, a nélkülözések között élők pedig 2%. A kutatásban részt vevők 69%-ának nem változott, 19%-ának nőtt, további 9%-ának pedig csökkent a jövedelme az elmúlt egy hónapban.

Nők a munkaerőpiacon

A gyermekvállalást követően a munkába való visszatérés különleges helyzet a nők számára, hirtelen meg kell oldani a családi élet és a munka összeegyeztetését, illetve sok esetben a régen használt képességeket, tudást kell feleleveníteni. Az édesanyák számára a legnagyobb gondot jelentő nehézségekre, valamint a női munkavállalók számára problémát jelentő munkaerőpiaci körülményekre voltunk kíváncsiak.



Az emberek többsége szerint a gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőknek a legnagyobb nehézséget a rendszeres gyermekfelügyelet megoldása (70%), valamint a beteg gyermek gondozása (61%) okozza. A gyermekek napközbeni ellátásának megoldását a legnagyobb arányban a kisgyermekesek (81%), a 18 év alatti gyermeket nevelők (77%), a 30-49 évesek és a diplomával rendelkezők (75%) gondolják nehézségnek az anyák munkaerőpiaci visszatérésére szempontjából. Annál az állításnál, hogy egy beteg gyermek gondozása megnehezíti az anyák munkába állását, a legnagyobb különbség az iskolai végzettség mentén látható: a diplomások kétharmada (68%-a), míg az alapfokú végzettségűek 55%-a gondolja így. **Tízből négy válaszadó úgy gondolja, hogy a családbarát munkahelyi környezet hiánya, valamint az otthoni és a munkahelyi élet összeegyeztetésének a nehézségei bonyolultabbá teszik a kisgyermekes anyáknak a munkaerőpiaci reintegrációt.** Mindkét kérdés esetében az látható, hogy a nők inkább nehézségként tekintenek a családbarát környezet hiányára és az otthon és munka összeegyeztetésére, mint a férfiak. Az előbbi esetben 46%-37%, az utóbbinál 43%-36% a kérdésekkel való egyetértés aránya. A családbarát környezet hiányát leginkább a 30 év feletti és a nyugdíj előtt állók említették, a 30-49 évesek, valamint az 50-65 évesek 46-46%-a gondolja problémának. Az otthoni és a munkahelyi élet összeegyeztetése a 30-49 évesek közel fele (45%-a) szerint okoz nehézséget a kisgyermeket nevelő nők számára, amikor visszatérnek a munkaerőpiacra. **A diplomások nagyobb arányban tekintenek nehézségként a családbarát munkahelyi környezet hiányára és az otthon és munka összeegyeztetésére, mint az alapfokú végzettséggel rendelkezők.** Az előbbi esetben 50%-36%, míg az utóbbinál 44%-34% a kérdésekkel való egyetértés aránya. A kisgyermeket nevelőket is megosztották a kérdések: a családbarát munkahelyi környezet hiányát 47%, az otthoni és a munkahelyi élet összeegyeztetését 51% érzi problémának, amikor a nők munkaerőpiaci reintegrációjáról van szó.

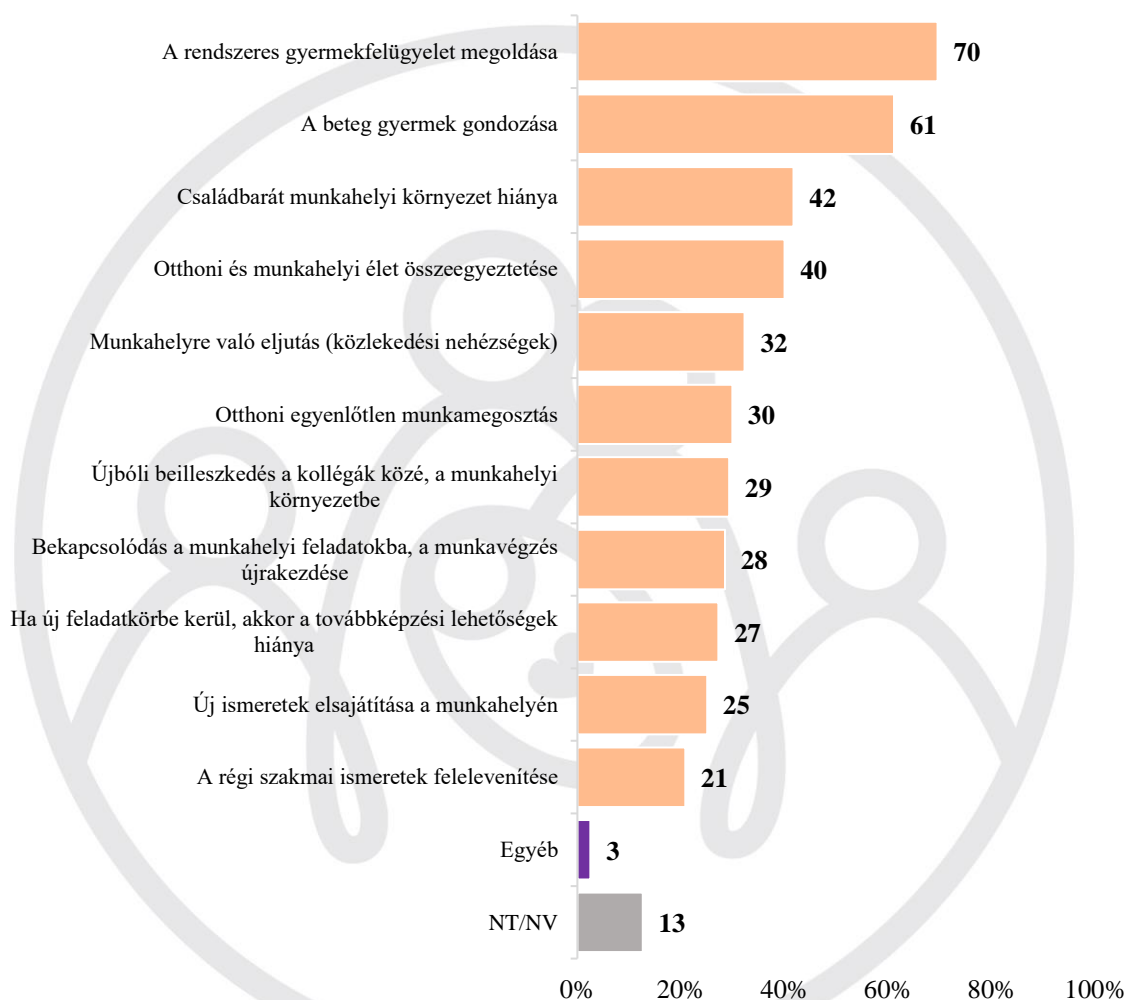
Tízből három válaszadó a munkahelyre való eljutásról (32%), az otthoni egyenlőtlen munkamegosztásról (30%), valamint a kollégák közé való újbóli beilleszkedésről (29%) gondolja azt, hogy nehezebbé teszi az édesanyák számára a munkahelyi reintegrációt. A bekapcsolódást a munkahelyi feladatokba, a munkavégzés újrakezdését a válaszadók 28%-a említette. A továbbképzési lehetőségek hiányát (27%), az új ismeretek elsajátítását a munkahelyen (25%), valamint a régi szakmai ismeretek felelevenítését (21%) is jelezték a



megkérdezettek, mint nehézséget, amikor a kisgyermekes édesanyák visszatérnek a munkaerőpiacra.

1. ábra: Ön szerint mi okozza a legnagyobb nehézséget a gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőknek a munkába állása során?

(N=1000), %



A nők munkaerőpiaci helyzetével kapcsolatban tizenkét állítást fogalmaztunk meg a válaszadók számára, és arra kértük őket, hogy 1-5-ig terjedő skála segítségével (1= egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben) állapítsák meg, hogy mennyire értenek egyet a felsorolt kijelentésekkel.



A válaszadók leginkább a munkáltatók karriertervezési segítségét hiányolták, 77%-uk szerint a munkáltatóknak jobban kellene támogatniuk a gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőket. Legnagyobb arányban a 18-25 évesek értenek ezzel egyet (85%). A községben élők 81%-a, a fővárosban élők 76%-a gondolja így. **Az iskolai végzettség emelkedésével csökken az egyetértők aránya.** Míg az alapkörű végzettségűek 64%-a ért teljes mértékben egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek már csak a 45%-a. **A gyermekek némileg nagyobb arányban értenek teljes mértékben egyet a kijelentéssel (58%), mint a gyermektelenek (53%). A gyermekek száma alapján elmondható, hogy legnagyobb arányban a nagycsaládosok támogatják (84%), továbbá a kiskorú gyermeket nevelők magasabb arányban értenek egyet (79%) ezzel, mint a felnőtt gyermekkel rendelkezők (75%).**

A megkérdezettek 69%-a szerint a munkáltatóknak a nők igényeit is jobban figyelembe kellene venniük. A nők nagyobb arányban vélik így (75%), mint a férfiak (60%). **Az iskolai végzettség emelkedésével csökken a teljes mértékben egyetértők aránya.** Míg az alapkörű végzettségűek 57%-a ért teljes mértékben egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek csak a 39%-a. **A gyermekek nagyobb arányban értenek egyet ezzel (71%), mint a gyermektelenek (60%). Legnagyobb arányban a gyermekgondozási ellátásban részesülők (85%), illetve a nagycsaládosok (75%) értenek egyet a kijelentéssel.**

A megkérdezettek 68%-a szerint egy nőnek tartania kell attól, hogy gyermekvállalási tervei miatt hátrány éri. Míg a nők 52%-a, addig a férfiak 45%-a ért ezzel teljes mértékben egyet. Minél fiatalabb a válaszadó, annál inkább egyetért ezzel, míg a 18-29 és a 30-49 év közöttiek 70%-a, addig a 65 éven felüliek 61%-a vélekedik így. A kisgyermeket nevelők 76% és a nagycsaládosok 74%-a gondolja így. A megkérdezettek 67%-a szerint a családpolitikának jobban kellene fókuszálnia a nők igényeire. Míg nők 71%-a, addig a férfiak 63%-a gondolja így. **Az iskolai végzettség emelkedésével csökken a teljes mértékben egyetértők aránya.** Míg az alapkörű végzettségűek 55%-a ért teljes mértékben egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek csak a 39%-a. A gyermekek száma alapján **legnagyobb arányban a három vagy több gyermeket nevelők értenek ezzel teljes mértékben egyet (57%),** legkevésbé pedig a kétgyermekesek (43%). A munkaerőpiaci státusz tekintetében az látható, hogy **legnagyobb**

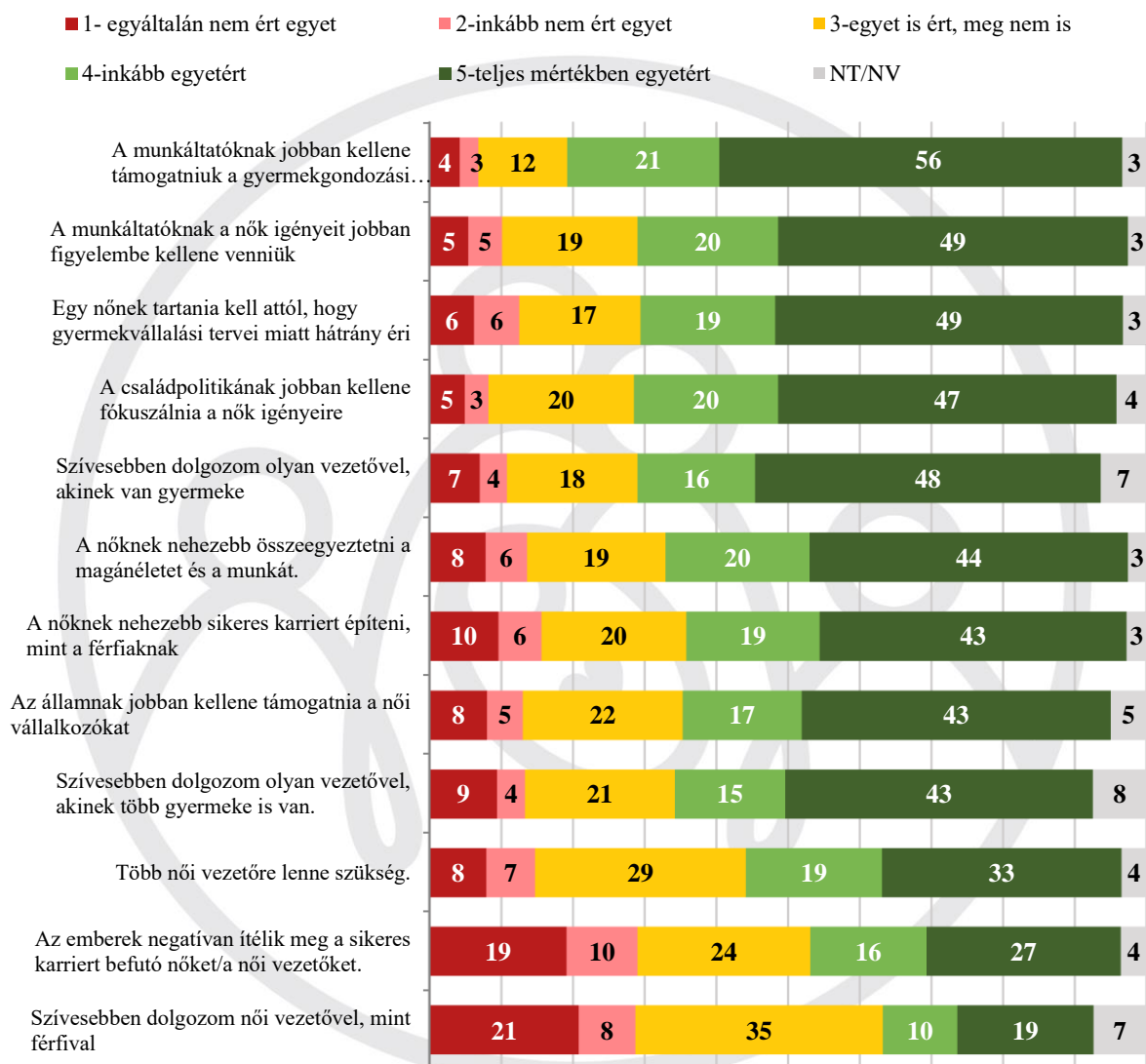


arányban a kisgyermekesek vélekednek így (79%), legkevésbé pedig a tanulók és a nyugdíjasok (64%).

2. ábra: A munkaáltatói és munkavállalói szerep megítélése különböző szempontok alapján -

Milyen mértékben ért egyet az állításokkal?

(N=1000), %



A válaszadók közel kétharmada, 64%-a szívesebben dolgozik olyan vezetővel, akinek van gyermeke. Így gondolkodik a nők 71%-a és a férfiak többsége, 57%-a is. Minél idősebb a válaszadó, annál inkább egyetért ezzel, a 18-29 év közöttiek 54%-a, a 65 éven felüliek már



74%-a. Az is látható, hogy **minél magasabb az iskolai végzettsége a válaszadónak, annál kevésbé ért egyet a kijelentéssel.** Az alapkörű végzettségűek több mint kétharmada, 69%-a részesíti előnyben a gyermekes vezetőt, míg a felsőfokú végzettségűek 56%-a. **A gyermekek szignifikánsan magasabb arányban értenek egyet a kijelentéssel (73%),** mint a gyermektelenek (43%). Munkaerőpiaci státusz tekintetében pedig az látható, hogy **leginkább a kisgyermekesek értenek egyet vele (79%),** legkevesbé pedig a tanulók (39%). A nagycsaládosok 79%-a ért egyet a kijelentéssel.

A válaszadók 64%-a szerint a nőknek nehezebb összeegyeztetniük a magánéletet és a munkát. Míg a nők 70%-a gondolja így, a férfiaknak mindössze az 57%-a. Iskolai végzettség szerinti bontásnál az látható, hogy legnagyobb arányban a felsőfokú végzettségűek gondolják így (69%), legkevesbé pedig a középfokú végzettségűek (62%). **A családi élet és a munka összeegyeztetését a gyermekek nagyobb arányban gondolják (69%) problémának,** mint a gyermektelenek (54%). Munkaerőpiaci szempontból pedig leginkább a **kisgyermeket nevelők (74%)** értenek ezzel egyet.

A válaszadók 62%-a szerint a nőknek nehezebb sikeres karriert kiépíteni, mint a férfiaknak. A nők nagyobb arányban gondolják így (66%), mint a férfiak (55%). Minél nagyobb településen él valaki, annál inkább így gondolja, a nagyvárosokban élők 66%-a, a községben élők 56%-a ért egyet vele. **Az iskolai végzettség emelkedésével nő az egyetértők aránya.** Míg az alapkörű végzettségűek 58%-a ért egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek a 69%-a. A gyermekek, több gyermeket nevelőknél ez nagyobb probléma, ami a válaszokból is látszik. **Minél több gyermeke van a válaszadónak, annál inkább egyetért az állítással,** az egygyermekesek 58%-a, a nagycsaládosok 67%-a vélekedett így.

Minden hatodik megkérdezett (60%) szerint az államnak jobban kellene támogatni a női vállalkozókat. Ezzel a felvetéssel a nők kétharmada, 67%-a egyet ért, ezzel szemben a férfiaknak csak szűk többsége, 52%-a gondolja így. **Az iskolai végzettség emelkedésével csökken az egyetértők aránya.** Míg az alapkörű végzettségűek 66%-a, addig a felsőfokú végzettségűeknek csak a 50%-a véli így. **A gyermekek nagyobb arányban értenek vele egyet (61%),** mint a gyermektelenek (55%).



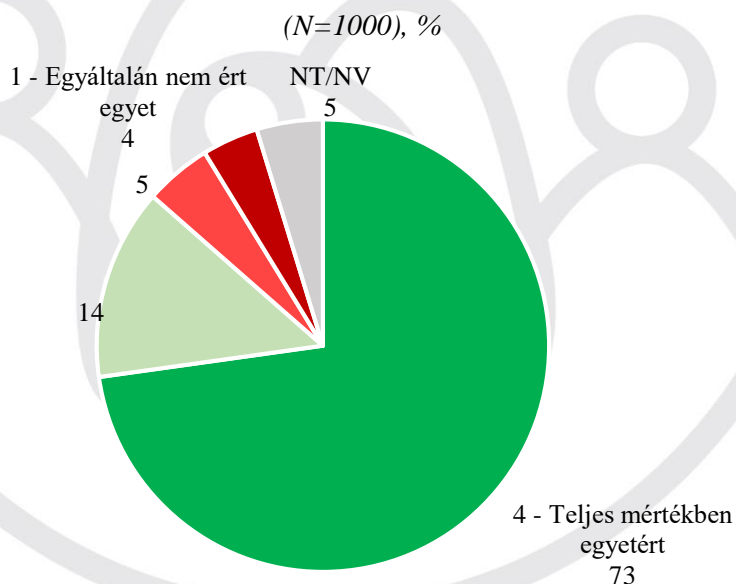
A válaszadók többsége, **58%-a szívesebben dolgozik olyan vezetővel, akinek több gyermeke is van.** A férfiak és nők között jelentős eltérés volt, az előbbiek 52%-a, míg az utóbbiak közel kétharmada (64%-a) ért ezzel egyet. **Minél idősebb a válaszadó, annál inkább egyetért az állítással.** A 18-29 év közöttiek 46%-a, a 65 éven felüliek már 66%-a vélekedett így. **Minél kisebb településen él a válaszadó, annál inkább örül a többgyermekes vezetőnek,** a fővárosban élők 49%-a, a községben élők 62%-a dolgozik szívesebben ilyen vezetővel. **Az iskolai végzettség emelkedésével csökken az egyetértők aránya.** Míg az alacsony végzettségűek 67%-a ért egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek csak a 48%-a. **A saját gyermek erősen befolyásolja a válaszokat, a gyermekesek 67%-a, a gyermektelenek 37%-a dolgozik szívesebben több gyermekes vezetővel.** Családi állapot szerint az egyedülállók között is többen vannak az állítással egyetértők (40%), mint az azt ellenzők (23%).

A harmadik legkevésbé támogatott vélemény, hogy több női vezetőre lenne szükség, a megkérdezettek kicsit több mint fele (52%) vélekedik így. Míg a nők 57%-a, addig a férfiaknak a 47%-a ért ezzel egyet. Minél idősebb a válaszadó, annál inkább támogatja a felvetést, a 18-29 és a 30-49 év közöttiek 49%-a, a 65 éven felülieknek pedig már 61%-a ért egyet ezzel. Iskolai végzettség alapján legnagyobb arányban az alacsony végzettségűek (58%), legkisebb arányban a közép- és felsőfokú végzettségűek értenek egyet (46%). **A gyermekesek szerint (56%) inkább szükség lenne több női vezetőre, mint a gyermektelenek (44%) szerint.** **A válaszadók kevesebb, mint fele (43%-a) szerint negatívan ítélik meg az emberek a sikeres karriert befutó nőket/a női vezetőket.** A nők 49%-a, a férfiak 37%-a véli így, és a férfiaknál közel ennyien (35%) nem értenek egyet az állítással, míg a nőknél csak 23% az elutasítók aránya. **Minél magasabb a válaszadó iskolai végzettsége, annál kevésbé ért egyet a kijelentéssel.** Az alacsony végzettségűek 48%-a, a felsőfokú végzettségűek 39%-a ért egyet. A nagycsaládosok jelentősen másként látják ezt a kérdést, mint a kevesebb gyermeket nevelők, míg az egy gyermeket nevelők 41%-a, a két gyermeket nevelők 40%-a, addig a három vagy több gyermeket nevelők 50%-a egyetért az állítással. Családi státusz alapján legnagyobb arányban az elvált (52%), legkisebb arányban pedig a házas válaszadók értenek egyet a kijelentéssel (40%).



A válaszadók csak 29%-a dolgozik szívesebben női vezetővel, mint férfival, így ez lett a legkevésbé támogatott kijelentés. A nők és a férfiak között azonos arányban vannak, akik szívesebben dolgoznak női vezetővel (30 - 29 százalék), viszont a nők között sokkal több az elutasító, a nők harmada (35%), míg a férfiaknak csak ötöde (22%) nem dolgozna szívesen női vezetővel. A 18-29 év közöttiek 28%-a, a 30-49 évesek 26%-a, a 65 éven felüliek 33%-a ért egyet. Az iskolai végzettség emelkedésével csökken az egyetértők, és nő az állítást elutasítók aránya. Míg az alacsony végzettségűek 42%-a ért egyet az állítással, addig a felsőfokú végzettségűeknek csak a 16%-a. A gyermekek 32%-a, a gyermektelenek 21%-a gondolja így, viszont a gyermekek között 30% nem értett egyet ezzel, míg a gyermekteleneknél csak 25%. A gyermekes válaszadóknál így jóval kevesebben voltak, akik nem tudtak határozottan állást foglalni a kérdésben, mint a gyermekteleneknél (30% - 47%).

3. ábra: A „Szükséges külön segíteni a kismamákat/várandós nőket munkahelyet találni, munkahelyet váltani” állítással való egyetértés mértéke



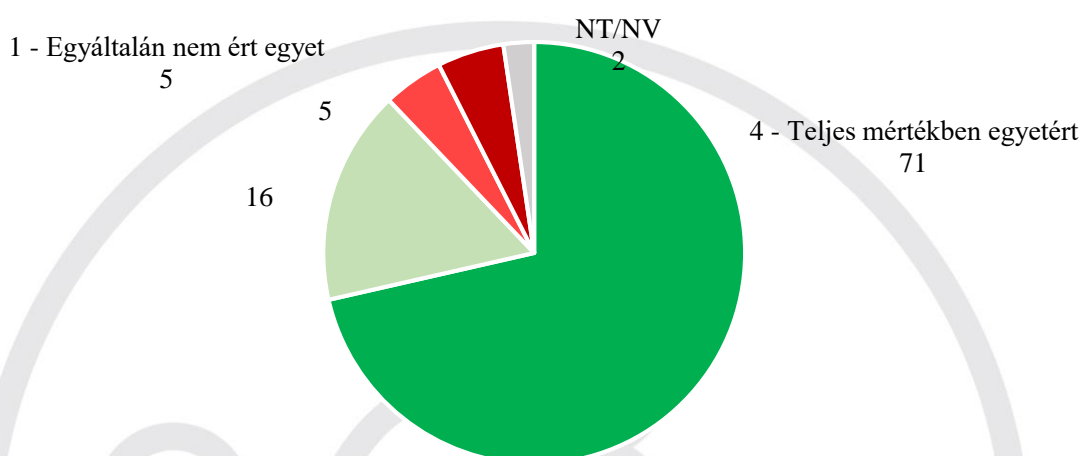
A válaszadóktól azt is megkérdeztük, hogy szükséges-e külön segíteni a kismamákat/várandós nőket munkahelyet találni, váltani. A felnőtt lakosság egységesen gondolkozik a témát



illetően, hiszen 87%-uk a támogatás szükségességét hangsúlyozta, és csupán alig egytizedük (9%-uk) van az ellenkező véleményen. (3. ábra)

4. ábra: A „A gyermekvállalás befolyásolja az újbóli munkába állást” állítással való egyetértés mértéke

(N=1000), %



A válaszadók szintén 87%-a úgy gondolja, hogy a gyermekvállalás befolyásolja az újbóli munkába állást, csupán 10%-uk van az ellenkező véleményen. Az adatok azt mutatják, hogy élethelyzettől függetlenül az emberek így gondolják. (4. ábra)

Mivel lehet támogatni a dolgozó édesanyákat?

A kutatás során a dolgozó édesanyák munkaerőpiaci részvételéhez köthető családbarát intézkedésekhez kapcsolódó attitűdöket is megvizsgáltuk. Az állítások három nagy csoportba oszthatók, melyek a család és munka összeegyeztetése, a munkavállaló jólléte és az állami intézkedések témaköre. **Legtöbbször azzal az állítással értettek egyet, hogy az államnak folytatnia kell a bölcsődei hálózat fejlesztését a munkavállaló anyák igényeinek megfelelően, tizből kilenc válaszadó támogatta ezt. Legkevésbé a gyermekgondozási szabadság alatti kapcsolattartás fontosságával értettek egyet, de még ebben az esetben is a válaszadók kétharmada (68%) nyilatkozott az intézkedés fontosságáról.**



Összességében elmondható, hogy a válaszadók leginkább a család és munka összeegyeztetését elősegítő intézkedésekkel értettek egyet². Azzal a felvetéssel, hogy az államnak folytatnia kell a bölcsődei hálózat fejlesztését a munkavállaló anyák igényeinek megfelelően, a válaszadók 92%-a tudott azonosulni. Szinte mindegyik demográfiai kategóriában 90% körüli az egyetértés aránya, egyedül a tanulóknál kevesebb, nekik csupán a 80%-a értett egyet az állítással. Érdekes, hogy az egyáltalán egyet nem értők legtöbbször a kisgyermeket nevelők között vannak (5%), míg az átlag 1-2%. **Legnagyobb mértékben a 18-29 évesek, a nagycsaládos válaszadók, a községben élők és az alapfokú végzettségűek (94%) tudtak azonosulni az állítással.** (5. ábra)

Tízből kilenc válaszadó szerint **szükségszerű a bölcsődei hálózat fejlesztése a jobb elérhetőségért és minőségért (90%)**. Rendkívül magas az egyetértés aránya mindegyik demográfiai csoportban, 88% és 95% között mozognak az értékek. Nem fedezhető fel különbség az egyes demográfiai csoportok között, még a szignifikáns eredmények sem mutatnak különbözőségeket a válaszadók között. Leginkább a 18-29 évesek és az alapfokú végzettséggel rendelkezők, a gyermektelenek és az élettársi kapcsolatban élők (92%) azonosultak a kérdéssel.

Azzal az állítással, hogy a dolgozó anyák számára segítség a részmunkaidős foglalkoztatás, a válaszadók 91%-a értett egyet. Számottevő különbség nem fedezhető fel az egyes demográfiai csoportokban, mindegyiknél magas az egyetértés mértéke.

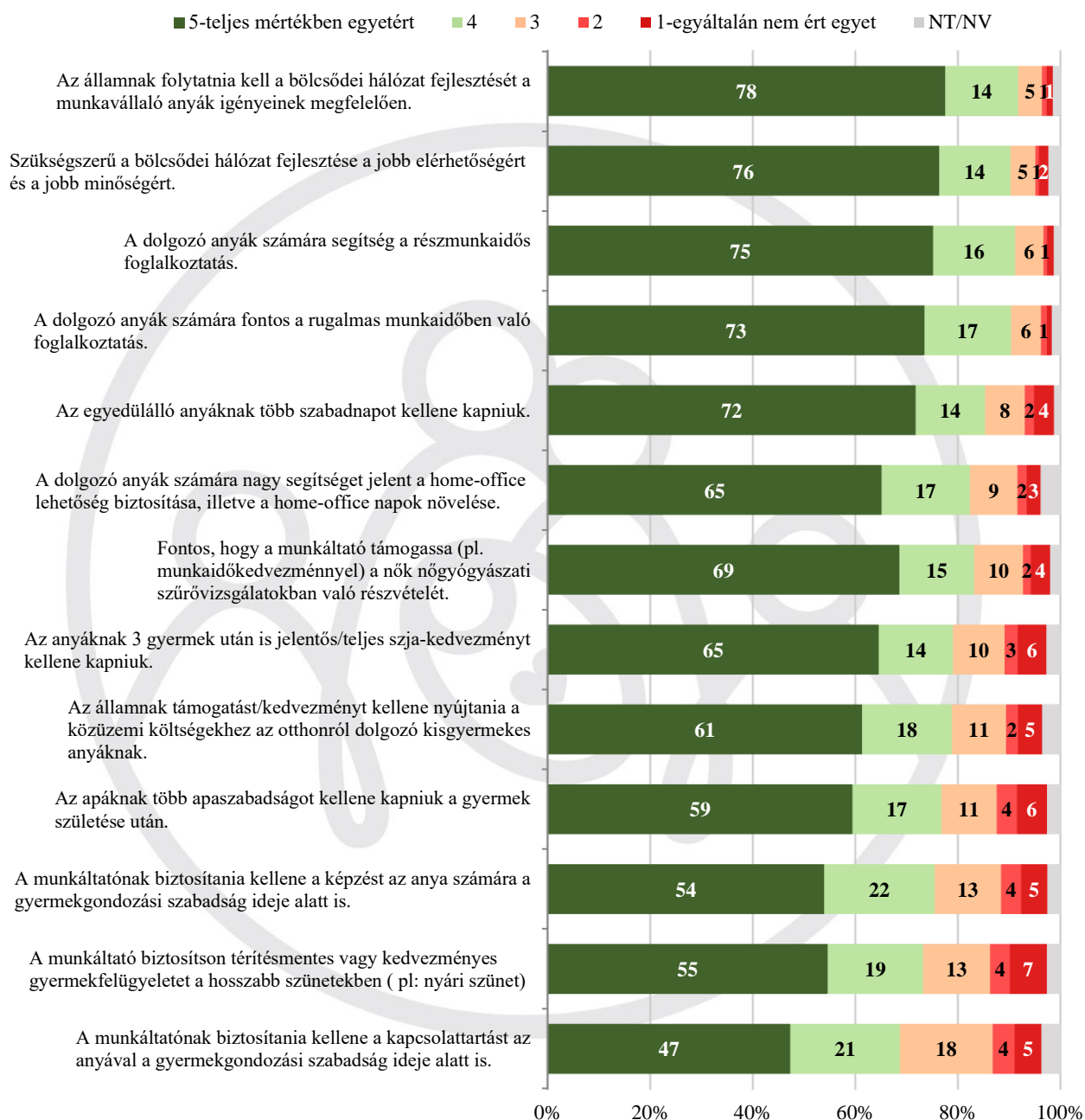
Legnagyobb mértékben a nagycsaládosok (94%), a 65 évnél idősebbek, a felsőfokú végzettségűek, a megyeszékhelyen, megyei jogú városban élők, értettek egyet az állítással. **A válaszadók 90%-a egyetértett abban, hogy a dolgozó anyák számára segítség a rugalmas munkaidőben való foglalkoztatás.** Mindegyik demográfiai kategóriában rendkívül magas a kérdéssel való egyetértés. **Legnagyobb mértékben a tanulók értettek egyet az állítással (100%), de kiemelten fontos a rugalmas munkaidő a kisgyermeket nevelők (96%), a felsőfokú végzettségűek, valamint a nagycsaládosok (94%) számára is.**

²A dolgozó anyák számára segítség a részmunkaidős foglalkoztatás,
A dolgozó anyák számára fontos a rugalmas munkaidőben való foglalkoztatás,
A dolgozó anyák számára nagy segítséget jelent a home-office lehetőség biztosítása, illetve a home-office napok növelése,
Az államnak folytatnia kell a bölcsődei hálózat fejlesztését a munkavállaló anyák igényeinek megfelelően,
Szükségszerű a bölcsődei hálózat fejlesztése a jobb elérhetőségért és a jobb minőségért.



5. ábra: Az állam támogatási és beavatkozási lehetőségeinek megítélése különböző szempontok alapján - Milyen mértékben ért egyet az állításokkal?

(N=1000), %



Tízből nyolc válaszadó (82%) szerint a dolgozó anyák számára nagy segítséget jelent a home office lehetőség biztosítása, illetve a home office napok növelése. A nők (85%) inkább



egyetértenek az állítással, mint a férfiak (80%). Legnagyobb arányban a tanulók (92%) tudnak azonosulni az állítással, őket követik a budapesti (88%), a nagycsaládos, illetve a gyermektelen (86%) válaszadók.

A második kategóriába azokat az állításokat soroltuk, melyek állami intézkedés³ formájában valósíthatók meg. Azzal az állítással, hogy az egyedülálló anyáknak több szabadnapot kellene kapniuk, a válaszadók 86%-a értett egyet. A településtípust tekintve a községben élők (88%) értenek egyet leginkább, legkevésbé pedig a megyeszékhelyeken élő (82%). A gyermekes válaszadók (87%) nagyobb százalékban értenek egyet az állítással, mint a gyermektelenek (80%). Az összes demográfiai csoportot figyelembe véve érdekes módon az egyedülállók tudtak legkevésbé azonosulni az állítással, de még esetükben is 79% támogatta a javaslatot.

A válaszadók 79%-a nyilatkozott úgy, hogy a három gyermekes édesanyák számára is jó lenne, ha bevezetésre kerülne az SZJA-mentesség, vagy valamilyen SZJA-kedvezményben részesülnének. Végzettség alapján jelentős eltérés tapasztalható, minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége, annál kevésbé ért egyet az állítással. Az alsófokú iskolai végzettséggel rendelkezők 85%-a, míg a felsőfokúak 67%-a tud azonosulni az állítással. A gyermekesek (80%) inkább egyetértenek az SZJA-kedvezmény háromgyermekesekre történő kiterjesztésével, mint gyermektelen (75%) társaik. A gyermekek számát vizsgálva az látható, hogy – nem meglepő módon - leginkább a háromgyermekesek (91%), legkevésbé pedig a kétgyermekesek (75%) értenek egyet az állítással.

A válaszadók 79%-a gondolja úgy, hogy az államnak támogatást/kedvezményt kellene nyújtania a közüzemi költségekhez az otthonról dolgozó kisgyermekes anyáknak. A nők (83%) nagyobb arányban értenek egyet az állítással, mint a férfiak (75%). Minél kisebb településen él valaki, annál inkább támogatja, a budapesti válaszadók 73%-a, míg a községekben élők 83%-a nyilatkozott így. Az iskolai végzettség szempontjából is nagyobb

³ Az egyedülálló anyáknak több szabadnapot kellene kapniuk.

Az apáknak több apaszabadságot kellene kapniuk a gyermek születése után.

Az anyáknak 3 gyermek után is jelentős/teljes szja-kedvezményt kellene kapniuk.

Az államnak támogatást/kedvezményt kellene nyújtania a közüzemi költségekhez az otthonról dolgozó kisgyermekes anyáknak.



különbség fedezhető fel az egyes válaszadók között. Az alapkü végzettségük 83%-a, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezők 68%-a ért egyet az állítással. A gyermekesek 81%-a, míg a gyermekteleneknek 75%-a gondolja azt, hogy a kormánynak támogatnia kellene valamilyen módon a közüzemi költségekben az otthonról dolgozó édesanyákat. **Végül ebben a kategóriában a legkevésbé támogatott javaslat az apaszabadságra vonatkozott, bár ezzel is egyetért a válaszadók háromnegyede. Azzal az állítással, hogy az apáknak több apaszabadságot kellene kapniuk a gyermek születése után, a válaszadók 76%-a tud azonosulni. Érdekes módon a férfiak (72%) kevésbé, mint a nők (80%).** A korcsoportokat vizsgálva az látható, hogy leginkább az érintett korosztály, a 18-29 és a 30-49 évesek (79%) támogatják, legkevésbé pedig a 65 évnél idősebbek (73%). A gyermekesek (78%) inkább egyetértenek az állítással, mint a gyermektelenek (75%).

A harmadik kategóriába azok az állítások tartoznak, melyek a munkavállaló jóllétét, illetve a munkáltató és munkavállaló közötti kapcsolatot hivatottak erősíteni⁴.

A válaszadók 84%-a értett egyet azzal, hogy fontos, hogy a munkáltató támogassa (pl.: munkaidőkezdésménnyel) a nők nőgyógyászati szűrővizsgálatokban való részvételét. Számottevő különbség nem fedezhető fel az egyes demográfiai csoportokban, mindegyik esetben magas az egyetértés mértéke. Leginkább a nyugdíjasok, az elváltak (88%) a felnőttkorú gyermeket nevelők (87%) értnek egyet az állítással.

Azzal a kérdéssel, hogy a munkáltatónak képzést kellene biztosítania az anya számára a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is, a kérdőívet kitöltők háromnegyede, 76%-a tudott azonosulni. Minél kisebb településen él valaki, annál inkább támogatta a javaslatot, legkevésbé a budapestiek (67%), leginkább pedig a községekben (83%) élők. Minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége, annál kevésbé ért egyet az állítással. Az alapkü végzettséggel rendelkezők 84%-a, a felsőfokú végzettségűeknek pedig 63%-a nyilatkozott így. A gyermekesek 77%-a, a gyermekteleneknek pedig 72%-a értett egyet azzal, hogy a

⁴ A munkáltatónak biztosítania kellene a kapcsolattartást az anyával a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is.

A munkáltatónak biztosítania kellene a képzést az anya számára a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is.

A munkáltató biztosítson térítésmentes vagy kedvezményes gyermekfelügyeletet a hosszabb szünetekben (pl: nyári szünet) Fontos, hogy a munkáltató támogassa (pl. munkaidőkezdésménnyel) a nők nőgyógyászati szűrővizsgálatokban való részvételét.



munkáltatónak biztosítania kellene a képzést az anya számára a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is.

A kérdőívet kitöltők 74%-a fejezte ki egyetértését azzal, hogy a munkáltató biztosítson térítésmentes vagy kedvezményes gyermekfelügyeletet a hosszabb szünetekben (pl: nyári szünet). A nők (77%) inkább egyetértettek az állítással, mint a férfiak (69%). A településtípus szerinti összehasonlításban az látható, hogy leginkább a községben élők (78%), legkevésbé pedig a megyeszékhelyen élők (68%) tudtak azonosulni az állítással. Végzettség szerint látható, hogy minél képzetesebb valaki, annál kevésbé ért egyet a kijelentéssel, feltehetően annál könnyebben oldja meg a gyermekfelügyelettel kapcsolatos nehézségeket. A z alacsony végzettséggel rendelkezők 82% támogatja, míg a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek csak 63%-a.

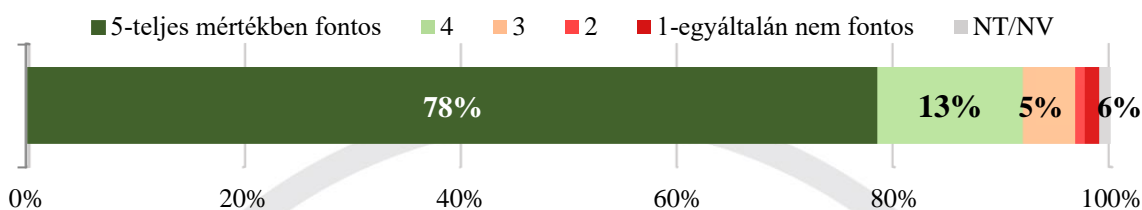
Legkevésbé azzal értnek egyet, hogy a munkáltatónak biztosítania kellene a kapcsolattartást az anyával a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is, a válaszadók 68%-a vélekedik így. Minél magasabb valakinek az iskolai végzettsége, annál kevésbé ért egyet az állítással. Az alacsony végzettséggel rendelkezők 79%-a, a felsőfokú végzettségűeknek pedig 55%-a nyilatkozott így. A gyermekesek 70%-a, a gyermekteleneknek pedig 65%-a értett egyet az állítással. Akinek nincs 18 év alatti gyermeke (74%), az jobban tudott azonosulni az állítással, mint az, akinek van (66%). A kisgyermekes édesanyák kétharmada (67%) értett egyet az állítással.

Családi szerepek a kisgyermekek gondozása és a munkavégzés tükrében

A túlnyomó többség (92%) szerint fontos, hogy az édesapa minél több időt töltsön otthon a születést követő hetekben. A vélemények azt mutatják, hogy a magyarok élethelyzettől függetlenül egyetértnek ezzel az állítással. (6. ábra)



6. ábra: Mit gondol, mennyire fontos, hogy az édesapa is minél több időt töltsön otthon a szülést követhető hetekben?
(N=1000), %

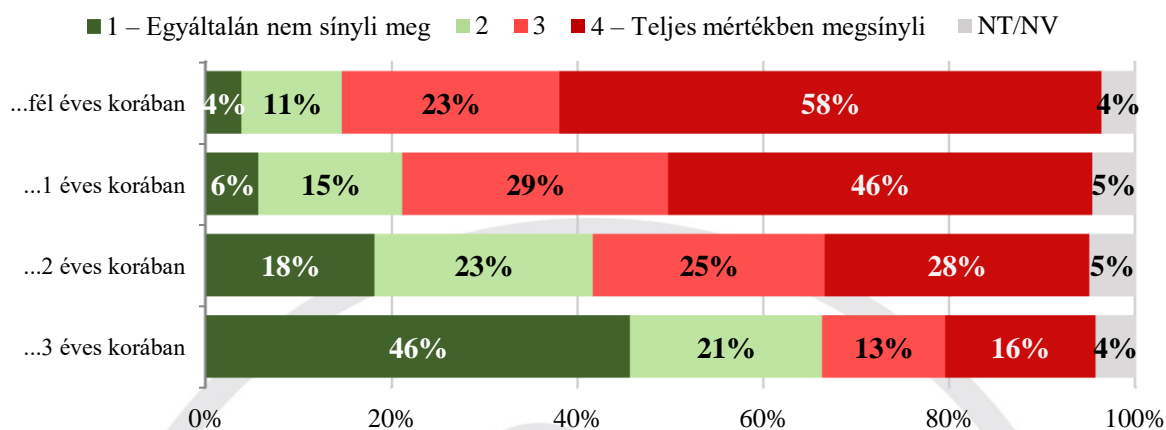


A válaszadóktól azt is megkérdeztük, hogy véleményük szerint a gyermek hány éves korától ideális, hogy az édesanya visszatérjen a munkaerőpiacra.

A magyarok 81%-a szerint a kisgyermek megsínyli, ha az édesanya gyermeke fél éves korában már visszamegy dolgozni. A megkérdezettek csupán 15%-a van azon a véleményen, hogy ez nincs hatással a gyermekre. A legtöbb demográfiai változó mentén nincs számottevő különbség, sok csoportban hasonló módon alakult a kérdés elfogadottságának a mértéke, azonban néhány esetben kiugró értékeket láthatunk. A 18-29 évesek 74%-a úgy gondolja, hogy a kisgyermek megsínyli, ha az édesanya visszamegy dolgozni gyermeke fél éves korában. Az 50-65 évesek gondolják a legnagyobb arányban (89%) úgy, hogy a kisgyermek számára rossz, ha az édesanya korán visszatér a munkaerőpiacra. A budapestiek valamivel megengedőbbnek bizonyultak, mint a más településtípuson élők. A fővárosban élők 73%-a szerint rossz a gyermeknek, ha az anyuka már fél évvel a szülés után visszamegy dolgozni, míg a községekben élők 83%-a van ugyanezen a véleményen. Fontos kiemelni, hogy a tanulók és az egyedülállók támogatják a legnagyobb arányban az édesanyák korai visszatérését a munkaerőpiacra. Az egyedülállók 23%-a szerint a kisgyermek nem sínyli meg, ha az édesanya gyermeke születése után fél évvel visszamegy dolgozni, a tanulók 26%-a gondolkodik hasonlóan.



7. ábra: Ön szerint mennyire sínyli meg a gyermek, ha az anya visszamegy dolgozni a gyermek (N=1000), %



Hasonló arányban gondolják a megkérdezettek, hogy a gyermek egy éves korában is túl korai az édesanya visszatérése a munka világába, 75% véli úgy, hogy megsínyli a gyermek. A válaszadók 21%-a van ellenkező véleményen a kérdést illetően. Leginkább az elváltak (82%), a kisgyermeket nevelők, az 50-65 évesek (81%), valamint akiknek nincs 18 év alatti gyermeke (80%) azonosulnak azzal az állítással, hogy a kisgyermek megsínyli, ha az édesanya visszamegy dolgozni a szülés után egy évvel. Míg a diplomával rendelkezők gondolják a legnagyobb arányban (32%), hogy egy gyermekre nincs rossz hatással, ha az édesanya egy év után visszatér a munkába.

A válaszadókat megosztotta az a kérdés, miszerint mennyire rossz a gyermeknek, ha az anya visszamegy dolgozni a gyermeke 2 éves korában. Az emberek 53%-a úgy gondolja, hogy rossz a kisgyermek számára, 41%-a pedig az ellenkező véleményen van. Míg a községben élők 63%-a, addig a fővárosban élők 39%-a szerint teremt nehéz élethelyzetet a gyermek számára, ha az édesanyja újra aktív munkavállaló lesz. Az alapkülső végzettségűek 61%-a állítja azt, hogy a gyermek számára rossz, ha édesanya visszamegy dolgozni a szülést követő két évben, ezzel szemben a diplomások valamivel több, mint egyharmada gondolja így (36%). A gyermekesek nagyobb arányban értenek egyet az állítással (58%), mint a gyermektelenek (38%).



A harmadik év a vízváltó, hiszen a magyarok kétharmada (67%) úgy gondolja, hogy a kisgyermek számára nem teremt nehéz élethelyzetet, ha az édesanya, gyermeke 3 éves korában visszamegy dolgozni. Itt fontos kiemelni, hogy ez az érték összefüggésben állhat a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvénnyel, vagyis minden gyermek 3 éves korától a tankötelezettség kezdetéig köteles az óvodai nevelésben részt venni⁵. **A fiatalabb válaszadók nagyobb arányban gondolják, hogy nem jelent gondot, ha az édesanya visszamegy dolgozni gyermeke 3 éves kora után.** A 18-29 évesek háromnegyede (74%-a) ért egyet ezzel, a 65 év felettieknek pedig 59%-a. Az alapkülső végzettségűek 58%-a állítja azt, hogy a gyermek számára nem teremt nehéz élethelyzetet, ha az édesanyja visszamegy dolgozni a szülést követő 3 évben, ezzel szemben a diplomásoknál már 82%-a gondolja így.

Összességében az látható, hogy az emberek többsége úgy gondolja, hogy a gyermek számára az a legjobb, ha a szülést követő első évben az édesanya otthon marad és nem vállal munkát. A gyermek 2 éves kora utáni munkavállalás már jobban megosztotta a válaszadókat, azonban a gyermekáldást követő harmadik év utáni munkavállalást többnyire támogatják az emberek.

Összegzés

A KINCS 2022. augusztusi kutatása a nők, és különösen az édesanyák munkahelyi nehézségeit, a családi élet és munka összeegyeztetésének kihívásait vizsgálta. A felmérésben rákérdeztünk arra, hogy mi okozza a legnagyobb nehézséget a gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőknek a munkába állás során.

A kutatásból kiderült, hogy a rendszeres gyermekfelügyelet megoldása (70%) okozza a legnagyobb problémát. Ezt követi a beteg gyermek gondozása (61%) és a családbarát munkahelyi környezet hiánya (42%). A nők munkaerőpiaci helyzetét vizsgálva azt láthatjuk, hogy a kérdőívet kitöltők leginkább a munkáltatók hozzáállásán változtatnának, a válaszadók szerint a legtöbb tennivalója a munkáltatóknak lenne ezen a területen. A válaszadók háromnegyede (77%) úgy gondolja, hogy a munkáltatóknak jobban kellene támogatniuk a

⁵ <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> (Letöltés ideje: 2022.07.05.)



gyermekgondozási szabadságról visszatérő nőket a karriertervezésben. A megkérdezettek több mint kétharmada (69%) úgy véli, a munkáltatóknak a nők igényeit jobban figyelembe kellene venniük, és egy nőnek tartania kell attól, hogy a gyermekvállalási tervei miatt hátrány éri (68%).

A válaszadók 64%-a szívesebben dolgozik olyan vezetővel, akinek van gyermeke, 58%-uk pedig olyannal, akinek több gyermeke is van.

64% szerint a nőknek nehezebb összeegyeztetniük a magánéletet és a munkát. Minden hatodik megkérdezett (62%) szerint a sikeres karrierhez vezető út is rögzesebb a nők számára, mint a férfiaknak. A válaszadók 52%-a több női vezetőt szeretne, ugyanakkor 43%-uk szerint az emberek negatívan ítélik meg a sikeres karriert befutó nőket/a női vezetőket, és csak 29%-uk dolgozna szívesebben női vezetővel, mint férfival.

A családbarát intézkedéseket vizsgálva látható, hogy összességében a magyarok nagyon támogatóak ezekkel a kezdeményezésekkel kapcsolatban, és az elutasítók aránya csak 1-11% között mozog. Az első helyeken a család-munka egyensúlyát biztosító intézkedések vannak. Tízből kilenc megkérdezett szerint fontos a bölcsődei hálózat fejlesztése (92 százalék), a dolgozó anyák számára segítséget jelent a részmunkaidős foglalkoztatás (91 százalék), valamint a rugalmas munkaidő (90%), míg a home office biztosításával 82% ért egyet. A válaszadók több, mint négyötöde szerint az egyedülálló anyáknak több szabadnapot kellene kapniuk (86%), és fontos, hogy a munkáltató támogassa a nők nőgyógyászati szűrővizsgálatokon való részvételét (84%). Közel négyötödük (79%) ért egyet azzal, hogy az anyáknak három gyermek után is jelentős SZJA-kedvezményt kellene kapniuk. Tízből nyolcan (79%) egyetértenek azzal, hogy az államnak támogatást/kedvezményt kellene nyújtania a közüzemi költségekhez az otthonról dolgozó kisgyerekes anyák számára. Az apaszabadság meghosszabbításával a megkérdezettek 76%-a ért egyet. Érdekes módon a férfiak (72%) kevésbé értettek egyet az állítással, mint a nők (80%). A megkérdezettek háromnegyede ért egyet azzal, hogy a munkáltatónak biztosítania kellene a képzést az anya számára a gyermekgondozási szabadság ideje alatt is, és 74% szerint térítésmentes vagy kedvezményes gyermekfelügyeletet a hosszabb szünetekben is biztosítani kellene. Legkevésbé azzal értenek egyet (68%), hogy a munkáltatónak biztosítania kellene a kapcsolattartást az anyával a gyermekgondozási



KINCS

KOPP MÁRIA INTÉZET
A NÉPESEDÉSÉRT
ÉS A CSALÁDOKÉRT

szabadság ideje alatt is. Az eredmények alapján elmondható, hogy a válaszadók számára nagy jelentőséggel bír a nők munkaerőpiaci helyzetének összehangolása a gyermekvállalással.

A kisgyermek gondozása szempontjából 10-ből 9-en egyetértenek azzal, hogy az apának is otthon, a családja mellett van a helye a szülést követően, és továbbra is azt gondolja az emberek többsége, hogy a szülést követően hosszabb időt érdemes az anyának a gyermekével töltenie. A gyermek kétéves koráig a válaszadók jelentős többsége nem tartja jónak az édesanya munkába állását, az egy éves kort követő munkát 75% ellenzi, míg kétéves kortól már csak 53%, és a gyermekáldást követő harmadik év utáni munkavállalást már az emberek kétharmada támogatja (67%).

